

RUSYA'DA SEÇKİNLERİN SEÇİMİ

Mokhamad Akhiyadov

Referans için: Mokhamad Akhiyadov. "Rusya'da Seçkinler Seçimi". İNSAMER Analiz. 21.09.2021.

 Analiz

Eski Sovyetler Birliği döneminde, Sovyet vatandaşları arasında "haklarından yoksun bırakılanlar" anlamına gelen "lišenets" (лишенец) tabiri bulunmaktaydı. Bu tabir, Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin 1918 ve 1925 anayasalarına göre "proletarya diktatörlüğü" için tehdit oluşturdukları düşünülen sınıfların temsilcilerine verilen ve onların seçme ve seçilme haklarından mahrum bırakıldıkları anlamına gelen resmi olmayan bir isimdi.

Günümüz Rusya'sındaki iktidarın da benzer kısıtlayıcı eğilimler benimsediğini söylemek mümkündür. Putin yönetiminin muhalif

kesimlere karşı, ülkedeki sosyo-ekonomik koşulların gittikçe bozulmasına bağlı olarak ortaya çıkan belirsizlik sonucunda -özellikle seçim döneminde- daha sert yöntemlere başvurduğu dikkat çekmektedir. Geçen hafta sonu Rusya parlamentosunun alt kanadı Devlet Duması seçimi de istisna olmamıştır. Söz konusu son seçimden hemen öncesinde ikinci bir vatandaşlık veya yabancı bir ülkede oturma izni sahipleri, yabancı bir ülkede banka hesabı olan veya ana gelirini yurtdışından alan insanların seçimlerde aday olmaları yasaklanmıştır. Farklı bir ifadeyle mevcut iktidar kendisi için en

“sorunlu” kesimi sandıktan uzaklaştırmıştır. Böylece seçmen hakları koruma hareketi Golos’un hazırladığı rapora göre Eylül 2021 itibariyle yaklaşık 9 milyon Rusya vatandaşı oy hakkından yoksun bırakılmıştır.

17-19 Eylül tarihlerinde yapılan Rusya parlamentosunun alt kanadı Devlet Duması seçimleri, karma seçim sistemi altında beş yılda bir yenileniyor. Sandalyelerin yarısı (225)partilistelerindenseçilirken,diğeryarısı (225) tek üyeli seçim bölgelerinden seçiliyor.

Genellikle Rusya parlamentosu, tamamen Putin yönetimine boyun eğmiş bir organ olarak görüldüğü için parlamento seçimleri de ülke siyasetinde önemli bir değişime yol açacak bir süreç olarak kabul edilmemektedir. Bunun sonucunda burada gözden kaçırılmaması gereken husus, söz konusu seçimleri kazanmak, yönetiminin sürekliliği için parlamentodaki çoğunluğunu kontrol etmesi gerektiğini bilen Putin için oldukça önemli olmasıdır. Zira Rusya’da yürütme gücü, önemli ölçüde Kremlin’in yasama organının kontrolünü elinde tutmasına bağlı görünmektedir. Bu bağlamda, yasama organı üzerindeki kontrolü kaybetmenin kendisine indirilmiş büyük bir darbe anlamına geleceğini bilen Putin yönetimi için bunu engellemek için çeşitli yollara başvurmak adeta bir zorunluluk olarak görünmektedir.

2000’lerin ortalarından beri Rusya’da

yapılan tüm seçimlerin önemli sacayakları; seçim adaylarının iktidarın “filtresinden” geçirilmesi, seçmen üzerinde baskı ve seçim sonuçların tahrif edilmesi olmuştur. Kimi zaman bu yöntemlerden bazıları daha fazla kullanılırken kimi zaman daha az uygulanmaktadır. Dolayısıyla seçimleri doğru bir şekilde analiz etmek için söz konusu yöntemlerin hepsini ele almak gerekir.

Rusya’da mevcut iktidarın seçimlerde çoğunluğu elde etmek için en sık başvurduğu yöntemlerden biri kendisi için tehlikeli olarak algıladığı muhalif parti ve kişilerin seçimde aday olmalarını engellemek olmuştur. Eylül ayındaki parlamento seçimlerinden birkaç ay öncesinde başlayan soruşturmalar sonucunda, aşırıcılık ve terör örgütleri ile ilgili yasada yapılan değişikliklerden dolayı seçime ciddi sayıda muhalif ve bağımsız adayların katılması engellenmiştir. Üstelik söz konusu yasada kullanılan ifadeler o kadar muğlak ki hemen hemen her kişi ve topluluk aleyhinde kullanılması mümkündür. Bahsi geçen bu yasaya göre, aktif olarak eylemde bulunmasa da kişinin devlet tarafından “aşırılıkçı” veya “terörist” olarak kabul edilen örgütlerin faaliyetlerine herhangi bir şekilde “katılmış” olması onun adaylığının reddedilmesi için yeterlidir. Her şeyden önce bu, başında bulunduğu bütün yapıları 9 Haziran 2021’de mahkeme kararıyla aşırılıkçı olarak kabul edilen ve en önde gelen muhalif Aleksey

Navalny'yın destekçilerini etkilemiştir. Ayrıca bu yasa, bir dizi güçlü muhalif politikacının adaylığının reddedilmesine veya artan baskılar sonucunda gönüllü olarak seçimden çekilmelerine neden olmuştur.

Bu yöntemle seçimden men edilen kişilerin tam sayısını tespit etmek imkansız olmakla birlikte uzmanlar bunun yüzbinleri bulduğunu belirtmektedir.

Ayrıca, herhangi bir yasaklı örgüte "katılmış" olmak için doğrudan faaliyetlerinde yer almış olmak da gerekmiyor, sadece internette bu örgütün lehine bir yorum yazmak seçimde adaylığının kabul edilmemesi için yeterli bir nedendir. Benzer bir şekilde, bir yıl boyunca üç defa izinsiz gösteri düzenlemekten idari para cezasına çarptırılan bir kişi otomatik olarak seçimde aday olamamaktadır. Bu

bağlamda, sadece Ocak-Şubat 2021'de muhalif lider Aleksey Navalny'e destek gösterileri sonrasında 125'ten fazla şehirde 17 000'den fazla kişi gözaltına alınmış, 9 000'den fazla idari suç davası ve 90 ceza davası açılmıştır. Tüm bu insanlar pasif oy hakkından yoksun bırakılma tehlikesi altında bulunmaktadır.

Son yıllarda, Putin'in Birleşik Rusya

Partisi'ne verilen halk desteği önemli ölçüde düştü. Nitekim devlete yakınlığıyla bilinen Kamuoyu Fonu (FOM)'un Ağustos 2021'de yaptığı ankete göre dahi seçmenin sadece %29'u Birleşik Rusya Partisi'ne oy verme niyetini belirtmişti. Hatırlatmak gerekir ki aynı kurumun 2016'da yaptığı ankette bu oran %45'ti. Rusya Kamuoyu Araştırma Merkezi (VTSİOM) ve Levada Analiz Merkezi

gibi kurumların anketlerine göre de halkın Birleşik Rusya'ya olan destek %30'un altında kalmaktadır. Dolayısıyla Rusya'da milletvekilleri karma seçim sistemine göre değil de yalnızca parti listesinden seçiliyor olsaydı Birleşik Rusya'nın sadece anayasal çoğunluğu değil, aynı zamanda basit bir çoğunluğu kazanma şansı bile çok az olurdu. Fakat seçimler karma sisteme göre yapıldığı için Birleşik Rusya hep anayasal çoğunluğu elde edebilmektedir. Nitekim

son seçimde de aynısı gerçekleşmiştir.

Vladimir Putin'in Birleşik Rusya partisi, mevcut otoriter siyasi yönetim tarafından seçimlere katılmalarına izin verilen siyasi partiler arasında en yüksek oy alan parti olmaya devam etmektedir. Ancak Rusya'da gerçek demokratik seçimler yapılsaydı bu imkansız olan bir durumdur. Farklı bir

***Vladimir
Putin'in Birleşik
Rusya partisi,
mevcut otoriter
siyasi yönetim
tarafından
seçimlere
katılmalarına
izin verilen siyasi
partiler arasında
en yüksek oy
alan parti olmaya
devam etmektedir.***

ifadeyle eğer seçimlerde sadece iktidar tarafından kontrol edilen partiler değil de farklı muhalif partiler yer alabilseydi, Birleşik Rusya'nın parlamentodaki çoğunluğu kaybetmesine kesin gözle bakılmaktadır.

Öyle ya da böyle, Birleşik Rusya gerçek bir desteğe de sahiptir. Ancak bu destek ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, gerçek anlamda partiyi destekleyenlerden oluşmaktadır. Bunlar genellikle askeriye ve kolluk kuvvetlerinde görev yapanlar ve devlet memurlarından oluşmaktadır. Bu kesimler kendi çıkarlarının doğrudan mevcut rejimle bağlantılı olduğunu düşünmekte zira siyasi rejim değişikliğinin hayat standartlarını olumsuz etkileyeceğini bilmektedir. Bununla birlikte söz konusu gerçek destek de 2016'dan beri hızlı bir şekilde düşmektedir.

“Samimi oy” düzeyindeki düşüş “rüşvet” ve zorlama mekanizmalarıyla durdurulmaya çalışılmaktadır. İşte Birleşik Rusya'ya oy veren diğer bir kesim burada ortaya çıkıyor. Bu kesim genellikle “işten çıkarılma” tehdidi altında oy verenlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda seçim öncesinde doğrudan Putin tarafından alınan kararlar toplumun belli kesimlerine ek ödemeler yapılmaktadır. Örneğin, emeklilere 10 bin ruble (130 dolar) ve ordu mensuplarına 15 bin ruble (200 dolar) ilave ödeme yapılmıştır. Muhalefet ise bunu mevcut rejim tarafından halka

verilen rüşvet olarak yorumlamaktadır.

Demokratik seçimlerin bazı olmazsa olmaz koşulları vardır. Bunların başında ifade özgürlüğü yer almaktadır. Rusya'da ise ifade özgürlüğü uzun süredir saldırı altında bulunmaktadır. Nitekim yıllardır Rusya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde son sıralarda yer almaktadır. Golos hareketinin mevcut seçim kampanyası sırasında yaptığı araştırma da bunu doğrulamaktadır. Buna göre, ulusal TV kanallarında Birleşik Rusya partisine diğer partilerin toplamından iki kat daha fazla zaman ayrılmıştır.

Hileli seçim iddiaları, Rusya'da en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu bağlamda son parlamento seçiminde en çok eleştirilen iki husus: seçimin 3 gün boyunca devam etmesi ve birkaç bölgede oyların elektronik ortamda kullanılabilmesi. Muhalefete göre bu, seçim sonuçlarının tahrif edilmesini kolaylaştırmak için mevcut rejim tarafından geliştirilen bir yöntemdir. Buna ilaveten, etkin gözlemci sisteminin olmaması da seçime hilenin karıştırıldığını gösteren bir durumdur. Nitekim, Avrupa ve Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT) son seçimlere gözlemci göndermeyi reddetti. Teşkilat, ret gerekçesini “istedikleri sayıda gözlemci göndermelerine Rusya'nın izin vermemesi” olarak gösterdi. Rusya ise teşkilata gözlemci kısıtlamasını Covid-19

salgınına karşı alınan önlemler dahilinde getirdiklerini ileri sürdü. Muhalefet, mevcut rejimin salgın bahanesiyle seçimleri üç güne yayarak ve aynı zamanda gözlemciler sayısını sınırlayarak istediği seçim sonuçlarını “çizmeye” çalıştığını belirtmektedir.

Sonuç olarak Rusya’da mevcut iktidar, yasama ve yargı üzerindeki kontrol sayesinde istediği kanun değişiklikleri hayata geçirerek sınırsız sayıda insanı keyfi olarak oy hakkından yoksun bırakma gücü elde etmiştir. Böylece

günümüz Rusya’sında kanunen siyasetten uzaklaştırılan insan sayısı Sovyetler Birliği dönemiyle karşılaştırılmayacak kadar çoktur. Bu tür baskılar, önde gelen muhalif adayları sadece seçimden uzaklaştırmakla kalmıyor, aynı zamanda onların siyasi mücadele hırslarını olumsuz etkilemektedir. Rusya’da bu baskıcı politikanın her geçen gün artarak devam etmesine kesin gözle bakılmaktadır. Zira mevcut iktidar ayakta kalabilmek için parlamentoda lehine işleyen statükonun devam etmesi gerektiğini bilmektedir.